

Näringsutskottets betänkande 2020/21:NU2

Utgiftsområde 19 Regional utveckling

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, som uppgår till närmare 4,2 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (M, SD, V, KD). Ledamöterna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna avstår från ställningstagande när det gäller anslagsbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:1 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Budgetprocessen i riksdagen	4
Betänkandets disposition	5
Utskottets överväganden.....	6
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 19	6
Statens budget inom utgiftsområde 19	11
Särskilda yttranden	22
1. Statens budget inom utgiftsområde 19 (M)	22
2. Statens budget inom utgiftsområde 19 (SD).....	24
3. Statens budget inom utgiftsområde 19 (V).....	26
4. Statens budget inom utgiftsområde 19 (KD)	28
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	31
Propositionen	31
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	31
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	32
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	33
<i>Tabell</i>	
Tabell Regeringens och motionärernas utgiftsramar 2021–2023 för utgiftsområde 19 Regional utveckling	11

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 19

a) Anslagen för 2021

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 19 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 19 punkt 1 och avslår motionerna

2020/21:2973 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2020/21:3119 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) och

2020/21:3499 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkandena 1 och 7.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:1 utgiftsområde 19 punkt 2.

Stockholm den 3 december 2020

På näringsutskottets vägnar

Lars Hjälmered

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Hjälmered (M)*, Anna-Caren Säterberg (S), Mattias Jonsson (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M)*, Mattias Bäckström Johansson (SD)*, Monica Haider (S), Helena Lindahl (C), Birger Lahti (V)*, Lotta Olsson (M)*, Tobias Andersson (SD)*, Camilla Brodin (KD)*, Åsa Eriksson (S), Joar Forssell (L), Eric Palmqvist (SD)*, Peter Helander (C), Patrik Engström (S) och Amanda Palmstierna (MP).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2020/21:1 i de delar som gäller utgiftsområde 19 Regional utveckling och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2020/21. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2021 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som SD, V, och KD föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2021 för utgiftsområde 19 Regional utveckling till 4 173 425 000 kronor (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63). I detta betänkande föreslår utskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 19 i budgetpropositionen. Genomgången är ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 19.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 19

Inledning

Sedan 2015 har näringsutskottet kontinuerligt följt upp regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen, i fråga om utgiftsområdena 19 Regional utveckling, 21 Energi och 24 Näringsliv. Utskottets grupp för uppföljning och utvärdering har under dessa år även fört en dialog med berörda statssekreterare om regeringens resultatredovisning. Utskottets senaste iakttagelser och bedömningar redovisas i utskottets budgetbetänkanden för respektive utgiftsområde (bet. 2019/20:NU1, 2019/20:NU2 och 2019/20:NU3). I den senaste genomgången låg fokus främst på i vilken utsträckning regeringen hade beaktat och tillgodosett de synpunkter som utskottet tidigare hade haft på resultatredovisningen.

Näringsutskottet har under hösten 2020 fortsatt att följa upp i vilken utsträckning regeringen, inom ramen för budgetpropositionens nya struktur, har beaktat och tillgodosett de synpunkter på resultatredovisningen som utskottet har framfört tidigare. Vidare har utskottet följt upp om resultaten redovisas i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om för utgiftsområdet eller i förhållande till andra mål, om regeringen gör en bedömning och analys av uppnådda resultat i förhållande till mål och anslag och om resultaten redovisas i förhållande till anslagen.

I de närmast följande avsnitten i detta betänkande refereras hur regeringen i budgetpropositionen har beskrivit det pågående utvecklingsarbetet med resultatredovisningen, målen för utgiftsområdet och de indikatorer och bedömningsgrunder som har använts samt hur resultatet och analyser och slutsatser har redovisats. Avslutningsvis redovisas utskottets samlade bedömning av resultatredovisningen.

Propositionen

En utvecklad resultatredovisning

Under de senaste åren har det bedrivits ett arbete inom Regeringskansliet som syftar till att resultatredovisningen i budgetpropositionen ska ha en enhetlig struktur, vara mer ändamålsenlig och bättre motivera regeringens budgetförslag. I budgetpropositionen (prop. 2020/21:1) anger regeringen att utgångspunkten för arbetet har varit budgetlagens krav på regeringen att redovisa resultat i budgetpropositionen i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat samt att redovisningen ska vara anpassad till de olika utgiftsområdena. Arbetet har bl.a. resulterat i förtydligade riktlinjer för utformningen av resultattexterna som väntas leda till att resultatinformationen framträder tydligare.

Regional utveckling

Inledningsvis redogör regeringen för målet för den regionala utvecklingspolitiken, vilket är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:13). Regeringen framhåller därtill att den har ett särskilt mål för jämställd regional utveckling om att kvinnor och män ska ha samma förutsättningar att få inflytande över det regionala utvecklingsarbetet och få tillgång till utvecklingsresurser. Med hänvisning till vad näringsutskottet (bet. 2019/20:NU2) tidigare anfört om vikten av väl valda resultatindikatorer som tydligt relaterar till målet och som lämpar sig för att mäta måluppfyllelse och resultatens utveckling över tid framhåller regeringen att den kommer att se över resultatindikatorerna med anledning av det nya målet för politikområdet.

Vidare beskriver regeringen hur den har adresserat synpunkter som tidigare framhållits av näringsutskottet (bet. 2019/20:NU2). Efter synpunkter från utskottet på redovisningen av indikatorer för stöd till kommersiell service, selektiva regionala företagsstöd och transportbidrag har redovisningen utökats för att på ett tydligare sätt redovisa utfallen i de företag som fått stöd gentemot företag i kontrollgruppen. Regeringen betonar samtidigt att den avser att fortsätta att utveckla resultatredovisningen i dialog med riksdagen.

För att följa upp politiken inom utgiftsområdet använder regeringen dels indikatorer för den övergripande utvecklingen i Sveriges funktionella analysregioner (FA-regioner), dels indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och dess medfinansiering. När det gäller att följa den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner har regeringen både centrala långsiktiga indikatorer och delindikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19. Det finns vidare kortsiktiga indikatorer för den övergripande utvecklingen i Sveriges FA-regioner. Antalet centrala indikatorer för att följa upp insatser som finansieras inom utgiftsområdet har minskat från 15 i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19) till totalt 7 i budgetpropositionen för 2021. För att följa upp politiken anför regeringen att det även finns andra bedömningsgrunder, vilka både ger kvalitativa och kvantitativa mått, för uppföljningar och utvärderingar.

Vidare redogör regeringen för att det inom Regeringskansliet har bedrivits ett arbete för att utveckla resultatredovisningen i budgetpropositionen till riksdagen. Arbetet har medfört att resultatredovisningen i årets budgetproposition ser annorlunda ut jämfört med tidigare år och att avsnittet budgetförslag har en delvis annan struktur. Den resultatredovisning som regeringen lämnar i budgetpropositionen bygger huvudsakligen på resultat som avser 2019. Samtidigt framhåller regeringen att förutsättningarna inom många områden på ett genomgripande sätt har förändrats sedan dess. Den pågående pandemin har inneburit en global kris med stora konsekvenser för människors liv, hälsa och ekonomi samt för ekonomin i Sverige och internationellt. I resultatredovisningen redogör regeringen vidare för de indikatorer som används för

att följa den övergripande utvecklingen i FA-regionerna. Eftersom förändringar mellan åren oftast är av mindre omfattning har regeringen valt att i budgetpropositionen redovisa en mer utförlig uppföljning av utvecklingen i Sveriges FA-regioner vartannat år. En sådan redovisning lämnades senast i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). I årets budgetproposition lämnas en mindre utförlig redovisning som inte omfattar de långsiktiga delindikatorerna.

I den nästkommande delen i resultatredovisningen beskriver regeringen sedan betydelsen av sektorssamordning och flernivåsamverkan. Syftet är enligt regeringen att sätta in resultatredovisningen av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i ett större sammanhang. Baserat på beskrivningen av de åtgärder som redovisas konstaterar regeringen sammantaget att insatserna har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Liknande övergripande redogörelser görs även för de två nästkommande områdena, Regionalt utvecklingsarbete för hållbar utveckling samt Regionalt kompetensförsörjningsarbete.

Regeringen redogör därefter för de centrala indikatorerna för att följa upp insatser som finansieras inom utgiftsområdet och för vissa kompletterande indikatorer i jämförelse med kontrollgrupper. För stöd till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling följs den centrala indikatorn överlevnadsgrad upp i propositionen. I nästa stycke redovisas på en övergripande nivå stöd som beviljats inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Det totala stödet till kommersiell service inom båda områdena redovisas för att ge en helhetsbild av finansiering av stöd till kommersiell service. Sedan redovisar regeringen indikatorn för selektiva regionala företagsstöd (arbetsproduktiviteten). Regeringen redovisar även resultat för indikatorer som följer upp fördelningen av män och kvinnor i företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd. Efter påpekande från näringsutskottet (bet. 2019/20:NU2) om att redovisningen av de selektiva regionala företagsstöden inte visar huruvida det finns skillnader i resultaten mellan de olika stöden har regeringen även redovisat en uppdelning av resultat för de olika stödformerna. För transportbidraget redovisar regeringen resultaten utifrån såväl centrala indikatorer som ett antal kompletterande indikatorer. Resultaten redovisas även gentemot kontrollgrupper och efter kön. Regeringen kommenterar även näringsutskottets tidigare synpunkter gällande resultatredovisningen för transportbidrag (bet. 2019/20:NU2). Avslutnings redogör regeringen för EU:s regionalfondsprogram för perioden 2014–2020, vilket finansieras av bl.a. anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 och anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Såväl centrala indikatorer som kompletterande indikatorer redovisas.

Avsnittet Analys och slutsatser har i årets budgetproposition en liknande struktur som resultatredovisningsavsnittet. I detta avsnitt redogör regeringen för sin bedömning av huruvida målet för den regionala utvecklingspolitiken har uppnåtts. Regeringen anför att målet för den regionala utvecklingspolitiken

delvis har uppnåtts med olika typer av insatser finansierade inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Regeringen hänvisar i denna del genomgående till resultatredovisningen i propositionen.

Utskottets bedömning

Utskottet vill inledningsvis, och i likhet med vad det gjort tidigare år, framhålla betydelsen av att resultatredovisningen i budgetpropositionen är klar och tydlig då denna utgör ett viktigt underlag för riksdagens beredning av statens budget. Enligt utskottets uppfattning bör resultatredovisningen utformas på ett sådant sätt att den bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de olika insatserna får. Sedan flera år tillbaka pågår en dialog mellan riksdagen och regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen och om hur regeringens resultatredovisning till riksdagen kan utvecklas. Enligt utskottets uppfattning är denna dialog betydelsefull, och den har på flera sätt bidragit till att utveckla och förbättra den resultatredovisning som lämnas i budgetpropositionen. Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling vill utskottet i detta avseende specifikt välkomna att flertalet ändringar i redovisningen har gjorts med hänvisning till utskottets synpunkter om indikatorer, mål och redovisningens struktur. Utskottet har identifierat flertalet tillfällen där regeringen på ett tydligt sätt visar hur den tar utskottets synpunkter i beaktning, bl.a. har regeringen ersatt en indikator som utskottet påvisat var bristfällig med en ny indikator.

Utskottet vill betona att det i sin uppföljning av resultatredovisningen i budgetpropositionen för 2021 primärt har fokuserat på i vilken utsträckning regeringen har beaktat och tillgodosett de synpunkter som utskottet tidigare har haft på resultatredovisningen. Utöver det som sagts ovan vill utskottet särskilt framhålla nedanstående.

Utskottet ställer sig positivt till de förändringar som har gjorts i resultatredovisningens övergripande struktur. Enligt utskottets uppfattning har det blivit lättare att se sambandet mellan det redovisade resultatet och de riksdagsbundna målen, och bl.a. främjas läsbarheten och förståelsen genom en mer vägledande rubriksättning. Utskottet vill understryka att det inte har någon principiell invändning mot den generella riktlinjen att resultatredovisningen bör disponeras efter de centrala resultatindikatorerna och bedömningsgrunderna. Samtidigt kan dock utskottet konstatera att det för resultatredovisningen inom utgiftsområde 19 kan anses ha försämrat läsbarheten eftersom beskrivningar och motiveringar av kompletterande indikatorer delvis saknas.

För att förbättra läsbarheten vill utskottet vidare framföra vikten av att regeringen motiverar de valda indikatorerna och bedömningsgrunderna samt beskriver orsaker till eventuella förändringar gentemot tidigare redovisningar i uppföljningen av resultatet, exempelvis i fråga om reduceringen av centrala indikatorer jämfört med tidigare redovisningar. Det bör även tydligt framgå hur de valda och kompletterande indikatorerna bör tolkas. Vidare noterar

utskottet att regeringen anför att den ska se över resultatindikatorerna med anledning av det nya målet för politikområdet, vilket utskottet ser positivt på.

Inom avsnittet Resultatredovisning noterar utskottet att de tydliggörande hänvisningarna i resultatredovisningen som tidigare kontinuerligt gjordes till specifika utgiftsanslag har minskat i antal. För resultatredovisningen vill utskottet därtill framhålla att hänvisningar med fördel skulle kunna göras till hur insatser inom andra utgiftsområden bidrar till att uppfylla det riksdagsbundna målet för regional utveckling, bl.a. i fråga om att skapa en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling. Inom resultatredovisningsdelen noterar utskottet vidare att regeringen har gjort vissa bedömningar av måluppfyllelse som utskottet anser snarare bör återfinnas i avsnittet Analys och slutsatser. Utskottet vill vidare påminna om att resultatredovisningen ska fokuseras på de mål som riksdagen har beslutat om. Givet detta noterar utskottet att regeringen även i år redovisar sitt särskilda mål för jämställd regional utveckling. Utskottet konstaterar att det nya målet för utgiftsområdet, som bl.a. inkluderar social hållbar utveckling i hela landet, enligt vad som anförts i budgetpropositionen för 2020 ska främja jämställdhet. Med denna utgångspunkt efterfrågar utskottet därför att regeringen redogör för hur den ser på förhållandet mellan det mål som riksdagen har beslutat om och regeringens särskilda mål om jämställd regional utveckling.

Utskottet konstaterar att regeringen under rubriken Analys och slutsatser återknyter till det mål som riksdagen har beslutat om och resultatredovisningen samt gör en bedömning av måluppfyllelsen för de olika insatsområdena. I detta sammanhang vill utskottet även framhålla vikten av att regeringen i avsnittet Analys och slutsatser reflekterar över om och i vilken utsträckning graden av måluppfyllelse har ett samband med statliga insatser eller främst är ett resultat av andra faktorer. För att skapa en röd tråd genom redovisningen kan slutsatser av detta slag sedan ligga till grund för de ställningstaganden som görs i det efterföljande avsnittet om politikens inriktning.

Utskottet vill avslutningsvis framhålla att det är angeläget att regeringen fortsätter att utveckla resultatredovisningen för att bidra till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och till att redovisningen av utfallet kan ligga till grund för en ändamålsenlig styrning av den statliga verksamheten. Samtidigt vill utskottet uttrycka en förståelse för att uppgiften med att förbättra resultatredovisningen är ett långsiktigt arbete, vilket likt många arbetsområden kan ha behövt tillfälligt nedprioriteras givet den rådande covid-19-pandemin.

Statens budget inom utgiftsområde 19

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 19 enligt regeringens förslag och lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 19 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Inledning

Den 25 november 2020 fattade riksdagen beslut om statsbudgetens ramar för de olika utgiftsområdena för 2021 och om en preliminär fördelning av utgifter på utgiftsområdena för 2022–2023. Riksdagens biföll regeringens förslag och fastställde ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling till 4 173 425 000 kronor för 2021 (prop. 2020/21:1, bet. 2020/21:FiU1, rskr. 2020/21:63).

Tabell Regeringens och motionärernas utgiftsramar 2021–2023 för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

År	Regeringens förslag	Avvikelse gentemot regeringen			
		M	SD	V	KD
2021 (föreslagen utgiftsram)	4 173	+/-0	+39	+30	+20
2022 (utgiftsberäkning)	4 735	+/-0	+39	+30	+20
2023 (utgiftsberäkning)	4 141	+/-0	+39	+30	+20

Av tabellen ovan framgår regeringens och motionärernas förslag till ram för utgiftsområde 19 Regional utveckling för 2021 och motsvarande beräkningar för 2022–2023. Budgetpropositionen för 2021 bygger på en politisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Finansutskottet beslutade den 22 september 2020 att ge övriga utskott möjlighet att yttra sig över budgetpropositionen för 2021 samt de motioner som kunde komma att väckas om inkomster och utgiftsramar som berör respektive utskotts beredningsområden. Andra uppfattningar än regeringens om utgiftsramarnas storlek har därefter redovisats i partimotionerna 2020/21:3422 (M), 2020/21:3128 (SD), 2020/21:3170 (V) och 2020/21:3530 (KD).

Den 15 oktober beslutade näringsutskottet att yttra sig till finansutskottet. I det yttrande som justerades den 3 november (yttr. 2020/21:NU2y) förordade en majoritet i utskottet (S, C, L, MP) att finansutskottet skulle tillstyrka de berörda förslagen i budgetpropositionen och avstyrka motsvarande motionsyrkanden. I fyra avvikande meningar föreslog representanterna i utskottet för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna i stället att finansutskottet skulle tillstyrka partiernas respektive partimotioner i

de berörda delarna. Finansutskottet justerade betänkandet om utgiftsramarna (bet. 2020/21:FiU1) den 19 november 2020.

I detta ärende ska näringsutskottet föreslå för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag inom utgiftsområdet ska göras genom *ett* beslut (11 kap. 18 § riksdagsordningen). Utgångspunkten för beredningen är att ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling är fastställd till 4 173 425 000 kronor.

Regeringens förslag till fördelning på olika anslag inom utgiftsområdet framgår av tabellen i bilaga 2. Den utgiftsram som regeringen föreslår fördelas på fyra anslag. I bilagan redovisas också de förslag som finns i motionerna 2020/21:2973 (V), 2020/21:3119 (SD) och 2020/21:3499 (KD).

Enligt förslaget i propositionen kompletteras tre av anslagen inom utgiftsområdet med bemyndiganden för regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som leder till utgifter de kommande åren (se bilaga 3).

I det följande redovisas inledningsvis inriktningen för den regionala utvecklingspolitiken. Därefter redovisas regeringens överväganden om vart och ett av de fyra anslagen inom utgiftsområdet och de föreslagna bemyndigandena. Slutligen refereras de motioner som innehåller alternativa förslag till anslag.

Propositionen

Politikens inriktning

Regeringen framhåller att den arbetar med att minska de klyftor som finns mellan olika regioner och stärka utvecklingskraften i hela landet. Visionen är att alla människor ska känna delaktighet och kunna påverka sin livsmiljö och forma sina liv utifrån sina förutsättningar oavsett var de bor. Möjligheterna att bo och verka i hela landet ska förbättras.

Regeringen konstaterar att Sverige står inför flera stora samhällsutmaningar och att dessa varierar mellan olika delar av landet. För att möta dessa utmaningar och nå en hållbar regional utveckling anser regeringen att det finns behov av en omställning. Den regionala utvecklingspolitiken ska främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig regional utveckling. Förutsättningarna för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken varierar över landet, och politiken ska därför möta och ta till vara potentialen i dessa olika förutsättningar. Den pågående pandemin har medfört tilltagande skillnader, och regeringen framhåller vikten av att det genomförs insatser för att tidigt bidra till att bryta denna utveckling.

Regeringen betonar att det är viktigt med en bredd av insatser inom många politikområden för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Regional hänsyn och tvärssektoriell styrning av resurser inom i princip samtliga utgifts- och politikområden är enligt regeringen av avgörande betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser. Regeringen framhåller även de statliga myndigheternas medverkan i det regionala utvecklingsarbetet och menar att det finns ett behov av samstämmigt agerande mellan staten, regioner och kommuner. Vidare är regeringens inriktning att det ska finnas ett starkt regionalt

inflytande över och ansvar för frågor av betydelse för det regionala utvecklingsarbetet.

Regeringen bedömer att det är viktigt att företag i alla delar av landet har goda möjligheter till finansiering och framhåller även betydelsen av att intensifiera det arbete som syftar till att de regionala företagsstöden ska bli mer hållbara avseende jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat.

En utgångspunkt för den långsiktiga fördelningen av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder mellan länen kan enligt regeringen vara de strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför, som t.ex. är kopplade till gleshet, demografi och arbetsmarknad. Hänsyn bör även tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd.

Den regionala utvecklingspolitiken och EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 är ett viktigt styrdokument som är kopplat till målet. Regeringen avser att utarbeta en strategi för hållbar regional utveckling i hela landet för perioden 2021–2030. Med anledning av den pågående pandemin har EU beslutat om ett mer flexibelt regelverk för EU:s sammanhållningspolitik för programperioden 2014–2020. Det har också tillförts mer medel. Regeringen föreslår att medel anslås inom regionalfonden för React-EU. När det gäller den framtida sammanhållningspolitiken anför regeringen att omfattningen av och inriktningen för den först slutligt kan beslutas när förhandlingarna om EU:s långsiktiga budget är avslutade. Regeringens bedömning är att resultatorientering, förenkling i alla delar av genomförandet och nationell tematisk fokusering utifrån regionala behov kommer att vara vägledande för programperioden 2021–2027. Insatser som finansieras av den nyinrättade Fonden för rättvis omställning bör enligt regeringens mening inriktas på klimatomställning.

Anslag och bemyndiganden för 2021

Utgiftsområde 19 Regional utveckling omfattar insatser i form av projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för rättvis omställning.

Regeringen föreslår att 4 173 425 000 kronor anvisas till utgiftsområde 19 Regional utveckling för 2021. Hur beloppet fördelas på de olika anslagen inom utgiftsområdet framgår nedan och av bilaga 2. För tre av anslagen föreslår regeringen att den ska bemyndigas att kunna ingå ekonomiska åtaganden som leder till utgifter de kommande åren. Förslagen till bemyndiganden redovisas i bilaga 3. I det följande redogörs för regeringens förslag till anslag och bemyndiganden för 2021 för utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster samt

stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet.

Regeringen föreslår att drygt 1 804 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder för 2021. Vidare föreslår regeringen att anslaget ökas med 150 miljoner kronor för att medfinansiera Fonden för en rättvis omställning. Regeringen föreslår även att anslaget minskas med 30 miljoner kronor för att finansiera ökade utgifter inom anslaget 1:4 Tillväxtverket inom utgiftsområde 24 Näringsliv med anledning av myndighetens uppgift att vara förvaltande myndighet för åtta regionala strukturfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram. Dessutom föreslår regeringen att anslaget minskas med drygt 5 miljoner kronor för att finansiera utgifter inom anslaget 5:1 Länsstyrelserna m.m. inom utgiftsområde 1 Rikets styrelse med anledning av EU:s territoriella program.

I fråga om bemyndiganden om ekonomiska åtaganden anger regeringen att anslaget framför allt används till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Den övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget går antingen till fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller till fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnaderna har uppstått. Regeringen anför att de aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget således har små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. Regeringen föreslår därför att den bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 175 miljoner kronor 2022–2028.

Anslaget 1:2 Transportbidrag får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Regeringen föreslår att drygt 400 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:2 Transportbidrag för 2021.

Anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 får användas till utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Regeringen anför att utgifterna under innevarande år beräknas uppgå till ca 1 223 miljoner kronor, vilket är ca 304 miljoner kronor lägre än den beslutade budgeten för 2020. Enligt regeringen förklaras detta främst av en lägre utbetalningstakt inom regionalfondsprogrammen på grund av pandemin. Regeringen föreslår att drygt 1 818 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020. De medel för React-EU som anslås Europeiska regionala utvecklingsfonden beräknas uppgå till ca 71 miljoner euro. Medlen för Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning beräknas därmed uppgå till ca 1 005 miljoner euro för programperioden, inklusive medel för React-EU och medel för lokalt ledd utveckling. Ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden

perioden 2014–2020 beräknas, i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, till totalt ca 9 347 miljoner kronor, inklusive medel för React-EU och medel för lokalt ledd utveckling.

Verksamheten inom regionalfondsprogrammen omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att den bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 100 miljoner kronor 2022 och 2023.

Anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027 får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning för programperioden 2021–2027.

Regeringen föreslår att 150 miljoner kronor anvisas under anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för rättvis omställning perioden 2021–2027 för 2021. Medlen till Fonden för rättvis omställning beräknas uppgå till ca 274 miljoner euro. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning och Fonden för rättvis omställning beräknas därmed uppgå till ca 1 040 miljoner euro för programperioden. Ramen för fonderna under perioden 2021–2027 beräknas, i enlighet med förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder, till totalt 9 672 miljoner kronor.

Verksamheten inom regionalfonden och Fonden för rättvis omställning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen föreslår därför att den bemyndigas att under 2021 för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för rättvis omställning perioden 2021–2027 ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 1 200 miljoner kronor 2022–2030.

Motionerna

Sverigedemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3119 av Eric Palmqvist m.fl. (SD) föreslås ändringar som innebär att anslagsnivån för utgiftsområde 19 Regional utveckling uppgår till 4 212 425 000 kronor. Det är 39 miljoner kronor mer än vad som föreslås i budgetpropositionen. I motionen konstateras att regeringen sänkt anslaget 1:2 Transportbidraget med 54 miljoner kronor i förhållande till vad som anvisades 2020 i enlighet med riksdagens beslut i december 2019 (bet. 2019/20:NU2). Motionärerna menar att behovet av transportbidrag inte har minskat i motsvarande omfattning och framhåller att bidraget har betydelse för företagens överlevnadsgrad. Av den anledningen föreslår motionärerna att anslaget 1:2 Transportbidrag ökas med 39 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag.

Vänsterpartiet

I partimotion 2020/21:2973 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) föreslås ändringar som innebär att anslagsnivån för utgiftsområde 19 Regional utveckling uppgår till 4 203 425 000 kronor. Det är 30 miljoner kronor mer än vad som föreslås i budgetpropositionen. Motionärerna vill att det ska införas ett riktat stöd till kommuner med hög andel urskog för att främja ökad turism och föreslår att anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ökar med 30 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag.

Kristdemokraterna

I kommittémotion 2020/21:3499 av Camilla Brodin m.fl. (KD) yrkande 1 föreslås ändringar som innebär att anslagsnivån för utgiftsområde 19 Regional utveckling uppgår till 4 193 425 000 kronor. Det är 20 miljoner kronor mer än vad som föreslås i budgetpropositionen. I yrkande 7 motiveras den föreslagna ökningen. Motionärerna framhåller butikernas nyckelroll för att hela Sverige ska leva och anser att driftstödet för dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden på gles- och landsbygder bör komma fler till del. Av den anledningen föreslår motionärerna att anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ökas med 20 miljoner kronor i jämförelse med regeringens förslag.

Vissa kompletterande uppgifter

Transportbidrag

Transportbidraget är utformat för att vara förenligt med EU:s statsstödsregler, och stödet regleras i förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag och Tillväxtverkets föreskrifter och allmänna råd om regionalt transportbidrag (TVFS 2009:2). Transportbidraget är ett generellt bidrag (till skillnad från de selektiva regionala företagsstöd som finansieras av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder). I en rapport från 2019 (rapport 0303) skriver Tillväxtverket att generella bidrag handläggs på ett systematiskt sätt, men att de tilldelas utan konkurrens när vissa grundkriterier uppfylls. För transportbidraget gäller t.ex. att varan ska genomgå en betydande bearbetning, att den måste färdas minst 401 kilometer och att den ska transporteras via järnväg, bil eller sjöfart. En förutsättning för att komma i fråga för bidraget, som framgår av anslagets ändamål, är dessutom att företaget är beläget i något av de fyra nordligaste länen (Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland).

Av Tillväxtverkets prognos i april 2020 framgick att det utbetalda stödet fram till den 20 april 2020 uppgick till 198,8 miljoner kronor. Beloppet var högre än motsvarande period 2019. Tillväxtverket anförde att handläggningen hade påskyndats på grund av den rådande coronapandemin och att myndigheten hade fattat beslut i betydlig fler ärenden än vad som var fallet vid samma tidpunkt året dessförinnan. Tillväxtverkets prognos för 2020 var då 427 miljoner kronor. Myndigheten bedömde vidare att anspråken på transportbidrag skulle komma att ligga nära i nivå med de utbetalade bidragen de

senaste två åren. Myndigheten konstaterade att den i en tidigare prognos hade förväntat sig en avmattning i konjunkturen, vilken också skulle kunna påskyndas och fördjupas till följd av coronapandemin. Det bedömdes dock inte ha en snabb effekt på anspråken på transportbidrag, eftersom bidragen betalas ut i efterhand. Däremot förväntade sig myndigheten en större påverkan i fråga om anspråk under budgetåret 2021 men anförde samtidigt att det var för tidigt att uttala sig mer exakt. Tillväxtverkets prognos för 2021 var 425 miljoner kronor.

I en uppdaterad prognos i oktober 2020 hade Tillväxtverket sänkt sin prognos för 2021 till 420 miljoner kronor. Samtidigt hade prognosen för 2020 höjts till 430 miljoner kronor. Bedömningen var även fortsättningsvis att anspråken på transportbidrag skulle ligga i nära nivå med de utbetalda bidragen de senaste två åren. Myndigheten konstaterade att den förväntade avmattningen inte skulle komma att bli så stor som först befarats. Den minskade prognosen för budgetåret 2021 uppgavs delvis bero på konjunkturen men nästan främst bero på att en av de största stödmottagarna drabbats av en oväntad händelse och inte kommer att ha samma stora bidragsanspråk som tidigare. Av den tidigare nämnda rapporten framgår att Polarbröd, som drabbades av en brand i augusti 2020, var en av de tio största mottagarna av transportbidrag under 2018 då de mottog 16,4 miljoner kronor.

Särskilt driftstöd till butiker

Det särskilda driftstödet till butiker i sårbara och utsatta områden infördes 2016 baserat på förslaget i utredningen Service i glesbygds slutbetänkande (SOU 2015:35). Stödet regleras i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service där det finns ett antal kriterier som butiker ska uppfylla för att kunna komma i fråga för stöd. Stödet är utformat för att vara förenligt med EU:s statsstödsregler. Enligt utredaren beräknades kostnaden för stödet vara ca 35 miljoner kronor årligen. I budgetpropositionen för 2016 föreslog regeringen att anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder skulle ökas med 35 miljoner kronor årligen 2016–2019 för att finansiera det särskilda driftstödet. I budgetpropositionen för 2018 föreslogs en förstärkning av stödet om ytterligare 35 miljoner kronor under 2018 och 2019, och riksdagen beslutade i enlighet med förslaget. I enlighet med regeringens förslag och riksdagens beslut i december 2019 omfattar stödet 70 miljoner kronor årligen även under perioden 2020–2022.

Under 2019 beviljades driftstödet till 276 butiker, och det uppgick totalt till 54 miljoner kronor. Av regeringens resultatredovisning framgår att antalet dagligvarubutiker som beviljats stöd speglar antalet butiker som uppfyller kraven i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Regeringen konstaterar att det genomsnittliga avståndet till närmaste butik har minskat från ca 22 kilometer 2017 till 18 kilometer 2018 och 2019. Regeringens bedömning är att det särskilda driftstödet bidrar till att bromsa trenden

med nedläggning av små dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden på gles- och landsbygder.

Förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service förändrades i samband med att avståndskriteriet sänktes, vilket medförde att fler butiker blev berättigade att söka stödet.

Besöksnäring på gles- och landsbygder

I budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 24 Näringsliv föreslår regeringen mot bakgrund av coronapandemin särskilda insatser för besöksnäringens återhämtning om 120 miljoner kronor 2021. Regeringen anför att inriktningen ska vara att en satsning på ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar turism samt på ekoturism som bidrar till sysselsättning och attraktiva platser för boende, besökare, företag och investeringar i hela landet. Av regeringens resultatredovisning inom samma utgiftsområde framgår att Tillväxtverkets näringslivssatsningar syftar till att stödja besöksnäringen i hela landet. Myndigheten har bl.a. arbetat med projekt för att främja utvecklingen på olika platser i landet sett utifrån lokal och regional attraktionskraft.

I sammanhanget kan vidare nämnas att mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet är ett av fem fokusområden i regeringens nationella skogsprogram som beslutades våren 2018. Målet för fokusområdet inkluderar bl.a. ökad sysselsättning, stärkt hållbar tillväxt och landsbygdsutveckling med beaktande av skogens sociala värden.

Utskottets ställningstagande

I budgetpropositionen för 2021 presenterar regeringen, med stöd av Centerpartiet och Liberalerna, en politik för hela landet som inriktas mot att alla delar av landet ska ges möjligheter att utvecklas efter sina särskilda förutsättningar. Det gäller städer, tätorter samt gles- och landsbygder. Ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara, desto bättre för Sverige. Den regionala utvecklingspolitiken ska möta och ta till vara de olika regionala förutsättningarna för att främja en hållbar ekonomisk, social och miljömässig regional utveckling. Miljö- och klimatperspektiven inom den regionala utvecklingspolitiken ska stärkas.

Utskottet vill inledningsvis uttala sitt stöd för den inriktning av politiken för utgiftsområde 19 Regional utveckling som regeringen redovisar i budgetpropositionen. Utskottet delar regeringens bedömning att det är viktigt att göra insatser för att tidigt bidra till att bryta de tilltagande skillnader som har uppstått mellan olika regioner som en konsekvens av den pågående pandemin. Stora skillnader mellan och inom olika regioner skapar även behov av en mer regionalt och lokalt anpassad politik. Utskottet konstaterar att regeringen också framhåller betydelsen av ett starkt regionalt inflytande och ansvar för frågor som är av betydelse för det regionala utvecklingsarbetet. Möjligheterna att bo och verka i hela landet ska förbättras och de utmaningar som bl.a. är

kopplade till gleshet och avstånd, demografi, kompetensförsörjning, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet och regional dynamik ska tas itu med. Utskottet instämmer i regeringens uppfattning att det är av vikt med en bredd av insatser inom många olika politikområden för att nå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Utskottet delar också regeringens uppfattning att statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet är av central betydelse och att det finns behov av ett samstämmigt agerande mellan staten, regionerna och kommunerna. Utskottet noterar att regeringen avser att utarbeta en ny nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet för 2021–2030.

Den nationella regionala tillväxtpolitiken är nära integrerad med EU:s sammanhållningspolitik. Regionalfondsprogrammen investerar i regional konkurrenskraft och ökad sysselsättning i hela Sverige. Utskottet konstaterar att EU med anledning av den pågående pandemin har beslutat om ett mer flexibelt regelverk för EU:s sammanhållningspolitik för innevarande programperiod och även föreslagit mer medel genom initiativet React-EU. Regeringens förslag om att medel anslås inom regionalfonden för React-EU innebär att Sverige kan dra nytta av de medel som tilldelas från EU och att återflödet av medel därmed blir högre. När det gäller inriktningen för den kommande programperioden konstaterar utskottet att förhandlingarna fortfarande pågår. Utskottet noterar att regeringens bedömning är att resultatorientering, förenkling i alla delar av genomförandet och nationell tematisk fokusering utifrån regionala behov även fortsättningsvis ska vara vägledande för programperioden 2021–2027. Insatserna inom regionalfondsprogrammen ska bidra till omställningen till en hållbar regional utveckling och därmed bidra till ett grönt, hållbart och mer innovativt Europa. Vidare ska stor hänsyn tas till olika territoriella förutsättningar, såsom geografiskt långa avstånd som finns i stora delar av landet. Utskottet ser positivt på det. Utskottet konstaterar vidare att det tillförs medel till anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder för att medfinansiera Fonden för en rättvis omställning. Den nya fonden ska bidra till att mildra de ekonomiska och sociala konsekvenser i regioner och sektorer som på grund av beroendet av fossila bränslen eller energiintensiva industrier påverkas mest av klimatomställningen. I Sverige kan det t.ex. handla om stålindustrin i Övre Norrland. Även här gör förslaget att Sverige kan dra nytta av de medel som tilldelas från EU. Utskottet noterar att avsikten är att staten på sikt ska ta ett mindre finansieringsansvar och att näringslivet i takt med det tar ett större ansvar.

Riksdagen fastställde genom ett beslut den 25 november 2020 de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena (bet. 2020/21:FiU1). Enligt beslutet fastställdes ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling till 4 173 425 000 kronor 2021. Som framgår av redogörelsen för budgetprocessen i riksdagen i inledningen av det här betänkandet bygger utskottets fortsatta behandling av anslagsfördelningen för 2021 på förutsättningen att den ram som riksdagen har fastställt inte får överskridas och att ställningstagandet till anslagen ska göras genom ett beslut. I det följande har utskottet att ta ställning

till de olika förslagen till anslag inom utgiftsområdet i propositionen och motstående förslag i motioner.

Sverigedemokraterna föreslår i motion 2020/21:3119 att anslaget 1:2 Transportbidrag ska ökas med 39 miljoner kronor i jämförelse med förslaget i budgetpropositionen. Utskottet konstaterar att behovet av stöd för budgetåret 2021 mot bakgrund av coronapandemin varit svårbedömt, och noterar att Tillväxtverket efter det att budgetpropositionen överlämnades till riksdagen ändrat sin prognos. Som framgår i det föregående är transportbidraget ett generellt bidrag, vilket innebär att bidraget söks utan konkurrens och att de företag som uppfyller kriterierna för stöd också har rätt att få stöd. Utskottet förutsätter att regeringen har en fortsatt dialog med Tillväxtverket i frågan och att regeringen återkommer till riksdagen under budgetåret 2021 om det uppstår ett behov av ytterligare medel.

När det gäller förslagen i motionerna 2020/21:2973 (V) och 2020/21:3499 (KD) som innebär att anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder ska ökas avstyrkte utskottet liknande förslag hösten 2019 (bet. 2019/20:NU2). Utskottet vidhåller sin uppfattning att det inte ser något skäl att inrätta ett riktat stöd till kommuner med hög andel urskog för att främja turism. I likhet med tidigare vill utskottet hänvisa till pågående och aviserade insatser som redovisats i det föregående. Utskottet vill särskilt framhålla förslaget om insatser för besöksnäringens återhämtning om 120 miljoner kronor 2021 inom utgiftsområde 24 Näringsliv som bl.a. genom en satsning på ekoturism kommer att bidra till sysselsättning och attraktiva platser för boende, besökare, företag och investeringar i hela landet. När det gäller det särskilda driftstödet till dagligvarubutiker i glesbygd kvarstår utskottets bedömning att det förstärkta stödet på 70 miljoner kronor årligen är väl avvägt. Utskottet konstaterar att den förordning som reglerar stödet har ändrats så att fler butiker är berättigade att söka stödet. Under 2019 uppgick stödet totalt till 54 miljoner kronor, och antalet butiker som beviljades stöd speglade antalet butiker som uppfyller kraven i förordningen. Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service är en viktig förutsättning för utvecklingskraft i alla delar av landet, och det är därför glädjande att det särskilda driftstödet har bidragit till att bromsa en trend av nedläggning av små dagligvarubutiker i sårbara och utsatta områden på gles- och landsbygder.

Sammanfattningsvis står utskottet bakom de anslagsnivåer som regeringen föreslår som syftar till att genomföra en väl avvägd regional utvecklingspolitik för utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Utskottet vill samtidigt påminna om att den regionala utvecklingspolitiken omfattar fler åtgärder än de som finansieras inom utgiftsområdet. Regional hänsyn och tvärsektorieell styrning av resurser är avgörande inom i princip samtliga utgifts- och politikområden. Det gäller inte minst infrastruktur och kommunikationer, jobb och utbildning samt näringspolitiken.

Utskottet föreslår således att riksdagen för 2021 anvisar anslag inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i enlighet med förslaget i budgetpropositionen. Utskottet har inte något att invända när det gäller de bemyndiganden om ekonomiska åtaganden som föreslås i budgetpropositionen. Regeringens förslag till anslag för 2021 och beställningsbemyndiganden framgår av bilaga 2 och 3.

Utskottet tillstyrker därmed förslagen i budgetpropositionen och avstyrker motionerna i berörda delar.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 19 (M)

Lars Hjälmered (M), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M) och Lotta Olsson (M) anför:

Moderaternas samlade budgetförslag bör ses som en helhet där inte någon del eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Eftersom riksdagen fastställt de ekonomiska ramarna för de olika utgiftsområdena (bet. 2020/21:FiU1) och gett budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskar, avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Vi vill däremot redovisa vår uppfattning om politikens inriktning i det här särskilda yttrandet. Moderaternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3422. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationerna 1 och 5 i det betänkandet.

Sverige har – förutom pandemin – att hantera hög arbetslöshet och grov brottslighet. Det framhålls i den ovan nämnda motionen 2020/21:3422 (M) sammantaget som Sveriges stora problem. Moderaternas budgetförslag fokuserar därför på att se till att Sverige ska ha beredskap för om pandemin förvärras, knäcka arbetslösheten och bekämpa kriminaliteten.

För att kunna hantera en situation där coronakrisen förvärras innehåller Moderaternas budgetförslag en krisbuffert. Den kan användas för att dels stärka hälso- och sjukvården, dels stötta ekonomin för att pressa tillbaka arbetslösheten när smittspridningen nu återigen tar fart.

För att knäcka arbetslösheten behöver arbetslinjen återupprättas. Det går att åstadkomma genom att de svenska bidragssystemen stramas åt, att det införs ett bidragstak, att nyanlända gradvis ska kvalificera sig till bidragssystemen samt genom att växla ineffektiva skatteavdrag mot bredare skattesänkningar på arbete och investeringar. Valfärden behöver tillföras mer resurser samtidigt som dessa villkoras med ett skattehöjarstopp för att inte framtida skattehöjningar ska hota den ekonomiska återhämtningen. Den klyfta i beskattning mellan löntagare och pensionärer som regeringen har skapat bör tas bort.

För att bekämpa kriminaliteten förordas i motionen en mönsterbrytande kriminalpolitik för att krossa gängen och återupprätta tryggheten. Det handlar bl.a. om dubbla straff för gängkriminella, visitationszoner och att göra det straffbart att vara med i kriminella gäng. Det handlar även om att hela rättsväsendet tillförs resurser och att göra polisyrket mer attraktivt.

Genom att fokusera på att lösa de stora problemen kan Sverige bli ett land där arbetslösheten pressas tillbaka, fler är trygga och resurserna till välfärden växer.

Inom utgiftsområde 19 har Moderaterna inte något annat förslag till ram eller anslagsfördelning än regeringen. Däremot skiljer sig vår principiella

uppfattning om inriktningen på den regionala utvecklingspolitiken från regeringens på flera punkter. Sveriges regioner, kommuner, städer och tätorter står inför olika typer av utmaningar och förutsättningar. Problemen i tätbefolkade städer tar sig inte alltid samma uttryck som de i mindre samhällen. Möjligheterna utanför storstadsregionerna är inte heller desamma som de mitt i städernas myller. Dessvärre upplever många människor som bor utanför städerna att landsbygdens villkor är otillräckliga och att det i för liten utsträckning går att påverka den egna situationen. Det behövs en politik som tar till vara hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter. Människor och företag ska ges möjligheter att växa och utvecklas, oavsett var man bor eller verkar. Det handlar om att tillvarata möjligheter som bl.a. omfattar förenklat företagande, effektiva transporter för tillväxt i hela landet, stärkt kommunalt självstyre, teknisk utveckling och digitalisering samt en pålitlig uppkoppling i hela landet.

Goda förutsättningar för jobb och företagande är centralt för en levande landsbygd. En tungrodd byråkrati utgör en stor kostnad och försvårar för företag runt om i landet att både starta och växa. Vi vill därför minska regelbördan för företag för att på så sätt uppmuntra till mer företagande och lägga grunden för fler företag som växer, fler lokala arbetstillfällen och ökade investeringar i hela Sverige. Den svenska besöksnäringen är satt under hård press, inte minst i spåren av den pågående pandemins effekter på samhället i stort och på näringslivet. På många platser, både i städer och i mindre samhällen, är besöksnäringen helt avgörande och bidrar till ett stort antal arbetstillfällen i hela landet. Därför måste den svenska besöksnäringen stärkas i hela landet. Vi kan också konstatera att skillnaderna mellan olika regioner har tilltagit som en konsekvens av den pågående pandemin. Vi vill understryka både vikten av insatser för att tidigt ta itu med de växande skillnaderna och av att ha en beredskap för att pandemin och därmed även dess konsekvenser kan förvärras.

Förutsättningarna för att tillhandahålla grundläggande samhällsservice skiljer sig mellan olika delar av landet. De dagligvarubutiker som drivs i glest befolkade delar av landet fyller en viktig funktion. Samtidigt är det svårt att få en dagligvarubutik på landsbygden att klara sig ekonomiskt. Vi menar därför att möjligheten att erbjuda flera typer av service är viktig för handlarna, både för att kunna locka fler kunder och för att verksamheten ska bli mindre sårbar. Vi vill därför förenkla för lanthandlare att bli ombud för statliga bolag. Statliga stöd för att bibehålla servicen på landsbygden är också av betydelse. Vi står därför bakom ett fortsatt förstärkt driftstöd till små butiker i sårbara och utsatta glesbygder. Vi vill i sammanhanget framhålla vikten av att satsningen noggrant följs upp och utvärderas av ansvarig myndighet.

När det gäller stöd på EU-nivå anser vi att de i så stor utsträckning som möjligt ska syfta till att bidra till verksamheter som i slutändan kan bära sig själva. Det är också viktigt att de programunderlag som ska användas nationellt blir så användarvänliga som möjligt och bygger på mål och mätbarhet. På nationell nivå kommer vi att verka för att det skapas programstrukturer som genererar bärkraftiga verksamheter lokalt och regionalt och som går i takt med

tiden. Det är viktigt att svenska folkets skattepengar får så stor utväxling som möjligt utifrån väl underbyggda analyser, bra genomföranden samt bra uppföljning och utvärdering.

I motion 2020/21:3488 (M) om regional tillväxt presenterar vi flera förslag för att förbättra möjligheterna att bo och leva på landsbygden som ligger i linje med det som vi har redovisat här, och som vi återkommer till när dessa förslag ska behandlas av riksdagen.

2. Statens budget inom utgiftsområde 19 (SD)

Mattias Bäckström Johansson (SD), Tobias Andersson (SD) och Eric Palmqvist (SD) anför:

Riksdagen fastställde genom sitt beslut den 25 november 2020 att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 inte får överstiga 4 173 425 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1). Eftersom Sverigedemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och redogör i stället i detta särskilda yttrande för den politik som hade kunnat genomföras om Sverigedemokraternas förslag hade fått riksdagens stöd. Sverigedemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3128. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationerna 2 och 6 i det betänkandet. I motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 19. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 19 läggs fram i kommittémotion 2020/21:3119 (SD).

Som framgår av motion 2020/21:3128 förordar Sverigedemokraterna en annan inriktning för den ekonomiska politiken än regeringen och dess samarbetspartier. I motionen framhålls att de extra ändringsbudgetar som riksdagen hittills har antagit under 2020 har varit nödvändiga för att kunna hantera de akuta problem som är kopplade till covid-19. De har gjort det möjligt att väga upp för det intäktsstapp som är direkt relaterat till de införda restriktionerna och att säkerställa att välmående företag kan fortsätta sin verksamhet när restriktionerna väl lyfts. Det krävs dock ytterligare åtgärder för att hantera de långtgående problemen för ekonomin i allmänhet och för arbetsmarknaden i synnerhet.

I motionen avvisas regeringens ineffektiva åtgärder och i stället föreslås satsningar på sådant som på riktigt stimulerar köpkraft, jobbskapande och tillväxt. Budgetförslaget omfattar bl.a. breda, generella skattesänkningar för att kunna anställa och behålla personal. Förslaget syftar inte bara till att hantera de problem som har uppstått i sviterna av pandemin, utan också till att permanent höja ambitionsnivån i välfärden.

Förslaget i den ovannämnda motionen gör att ekonomin för alla svenska medborgare stärks och att näringslivet får den stimulans som krävs för att kugghjulen åter ska börja snurra. Vidare innebär förslaget att kommunerna och regionerna får efterlängtade tillskott för att kunna hantera vårdskulden och för

att täcka sina pandemirelaterade kostnader. Därutöver stärks rättsväsendet markant för att motarbeta gängkriminaliteten. Förslaget i motionen omfattar också en satsning på upprustning och utbyggnad av vägar och järnvägar. I motionen förordas även att statsskulden ska betalas av i en snabbare takt än regeringen föreslår för att Sverige ska kunna stå väl rustat när nästa kris drabbar landet. Dessa förslag möjliggörs genom politiska prioriteringar som regeringen inte vill eller inte mäktar med att göra som exempelvis att banta biståndet och slopa ineffektiva integrationsåtgärder.

Sverige är ett relativt sett glesbefolkat land som präglas av långa avstånd. Omkring en tredjedel av befolkningen bor på landsbygden. Dessa personer bidrar genom sitt värv inom t.ex. jordbruks-, skogs-, gruv- och mineralindustrin till Sveriges gemensamma välstånd på samma sätt som storstadsregionerna med sina lärosäten, finansiella centrum och huvudkontor och sin expansiva tjänstesektor. Samspelet mellan stad och landsbygd är oerhört viktigt för att hela landet ska ges möjlighet att leva. Coronapandemin har med full kraft slagit mot det svenska samhället såväl när det gäller folkhälsan som mer indirekta, men icke desto mindre dramatiska, effekter på ekonomi och arbetsmarknad. Vi vill understryka vikten av att ta itu med de tilltagande skillnader som har uppstått mellan olika regioner som en konsekvens av den pågående pandemin.

När det gäller politikens inriktning för utgiftsområde 19 Regional utveckling vill vi inledningsvis framhålla att även om infrastrukturen, utbudet och valmöjligheterna skiljer sig åt beroende på var i landet man befinner sig anser vi att strävan bör vara att den solidariska välfärdsmodellen och möjligheterna till trygghet, service och utveckling och möjligheten till arbete eller att driva företag ska vara likvärdiga. Det finns därför ett värde i att staten har en aktiv roll när det gäller förutsättningar för regional utveckling i alla landets regioner utifrån deras skiftande behov och förutsättningar. Det kan handla om riktade stöd till kommersiell service i glesbygd och på landsbygden, kompensation för konkurrensnackdelar på grund av långa transportavstånd eller statligt stöd till regionala investeringar. Vi menar att det kan finnas ett ömsesidigt positivt samspel mellan det offentliga och det privata där utmaningen inte ligger i att fördela resurser utan i att få dem att växa.

Vi ser positivt på landsbygdens möjligheter. Samtidigt kan vi inte blunda för de stora utmaningar som finns, inte minst när det gäller avfolkning och ofrivillig urbanisering. En ökad turism skulle ha en positiv inverkan på såväl sysselsättningen på landsbygden som människors förutsättningar att kunna bo och verka i sitt närområde. Detta skulle också kunna motverka ett ensidigt och sårbart näringsliv genom en mer differentierad arbetsmarknad. God infrastruktur när det gäller såväl fysiska transporter som snabb och stabil internetuppkoppling är vidare viktiga förutsättningar för regional tillväxt. Vi anser även att skapandet av en uthållig och bärkraftig tillväxt fordrar teknologiska landvinningar. En viktig förutsättning för att både företag och medborgare ska ha möjlighet att verka i hela Sverige är tillgången till såväl privat som offentlig

service. I Sveriges mest glesbefolkade delar saknas möjlighet och kundunderlag för att ha både ett postkontor, ett apotek och en matbutik. Vi kommer därför att verka för en ännu större samordning av offentliga och privata tjänster än den vi ser i dag. En lokal matbutiks överlevnad kan vara direkt avgörande för tillhandahållandet av offentlig service såsom medicin- och postpaketutlämning. Vi menar att en sådan samordning även gynnar möjligheten att bedriva privat service. Vi förordar en politik som skapar förutsättningar för en kraftig men hållbar tillväxt för företag och medborgare som väljer att bo och verka i landets glesbefolkade regioner på liknande villkor som i landets övriga, mer tätbefolkade, regioner. I motion 2020/21:705 (SD) om regional tillväxt presenterar vi flera förslag som möjliggör en sådan utveckling, och som vi återkommer till när dessa förslag ska behandlas av riksdagen.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet hade vi velat se en ökning av anslaget 1:2 Transportbidrag med 39 miljoner kronor 2021. Vi har länge påpekat behovet av utökade informationskampanjer för att säkerställa att fler berättigade företag nyttjar transportbidraget. Det är därför glädjande att se att efterfrågan på bidrag har ökat. Vi noterar dock att regeringen i detta läge valt att sänka anslaget med 54 miljoner kronor för 2021 i jämförelse med vad riksdagen anvisade för 2020 trots att det finns belägg för att bidraget ökar företagens överlevnadsgrad. Vi menar att det reella behovet av stöd inte har minskat i motsvarande omfattning, även om man beaktar att transporterna minskat som en konsekvens av den kris som orsakats av coronapandemin. Vi anser därför att anslaget borde ha ökats med 39 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

3. Statens budget inom utgiftsområde 19 (V)

Birger Lahti (V) anför:

Riksdagen fastställde genom sitt beslut den 25 november 2020 att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 inte får överstiga 4 173 425 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och redogör i stället i detta särskilda yttrande för den politik som hade kunnat genomföras om Vänsterpartiets förslag hade fått riksdagens stöd. Vänsterpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3170. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationerna 3 och 7 i det betänkandet. I motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 19. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 19 läggs fram i motion 2020/21:2973 (V).

I den nyssnämnda motionen 2020/21:3170 (V) presenteras omfattande satsningar på välfärden och ett reformerat skattesystem i syfte att öka jämlikheten genom omfördelning och skapa förutsättningar för att lyckas med den gröna omställningen. När enskilda individer agerar utan hänsyn till att alla är sammanbundna i ett samhälle drar de rika ifrån, välfärden kollapsar och klimatet

havererar. För att kunna stärka välfärden, öka friheten för de allra flesta, skapa rättvisa och jämlikhet och lyckas med den nödvändiga gröna omställningen måste vi agera tillsammans. I det läget håller det inte att som regeringen lägga miljardbelopp på att skattesubventionera hushållsnära tjänster, köksrenoveringar och sänkt inkomstskatt för höginkomsttagare, i stället för att satsa på att säkra välfärdens långsiktiga finansiering eller stärka produktivitetstillväxten i den svenska ekonomin. När regeringen prioriterar de rika framför att ta tag i de växande klyftorna väljer Vänsterpartiet, som framgår av den nämnda motionen, en annan väg.

Det förslag till budget som finns i motionen innefattar satsningar på att minska klyftorna och att stärka den generella välfärden. Dessa satsningar är centrala för ett mer jämlikt samhälle. Mycket av de pengar som läggs på välfärden syftar till att skapa högre kvalitet, bättre arbetsvillkor, fler arbetstillfällen, och inte minst – en välfärd som omfattar fler. Den plan för ett jämlikt samhälle och en grön omställning som beskrivs i motionen sätter därmed de ekonomiskt mest utsatta, välfärden samt miljön och klimatet i fokus. Budgetförslaget omfattar ca 70 miljarder kronor mer än regeringens på reformer som syftar till att bygga ett robust, hållbart och rättvist samhälle för alla. Samtidigt har detta budgetförslag samma finansiella sparande som regeringen föreslår, vilket innebär att de reformer som förordas i motionen är finansierade via ökade skatteinkomster som höginkomsttagare och personer med stora förmögenheter och kapitalinkomster får bära.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområde 19 Regional utveckling vill jag inledningsvis framhålla det faktum att Sverige har stora och växande regionala skillnader. Som framgår av budgetpropositionen har dessa skillnader dessutom tilltagit som en konsekvens av den pågående pandemin. De ekonomiska konsekvenserna av pandemin är stora och mest oroande är utvecklingen på arbetsmarknaden. Vänsterpartiet vill bygga ett starkare samhälle som klarar av att ta hand om sina invånare oavsett om krisen är global och drabbar alla eller om den är personlig.

Jag menar att det behövs en övergripande strategi för den regionala utvecklingspolitiken som bygger på långsiktighet, en utvecklad samverkan, ett större regionalt inflytande och ett tydligt ansvar för staten att se till att grundläggande samhällsservice finns i hela landet. Tillgången till offentlig service är avgörande för att människor ska kunna bo och leva sina liv. Också statlig service måste finnas tillgänglig även på landsbygden. Det finns därför behov av satsningar för att tillgängliggöra viktiga samhällsfunktioner i områden där det offentliga har monterats ned. Jag ser en tydlig trend att butiker stängs och jobb försvinner när marknadskrafterna får fritt spelrum. De senaste årtiondena har det offentliga varit först med att lämna landsbygden och förorterna åt sitt öde. Jag vill se satsningar som berör samhällets alla delar. Jobben är helt avgörande för landsbygdens framtid. Staten måste ta ett övergripande ansvar för en rad åtgärder som säkrar att företag kan startas, växa och drivas vidare. På landsbygden kommer t.ex. generationsväxlingen att leda till stora problem om inget görs för att underlätta för företagare att överföra sina verksamheter till unga

entreprenörer. Det är dags att satsa på det svikna Sverige – alla de delar av landet som sett samhällsservicen försvinna, bostäder förfalla och tryggheten gå förlorad, där det finns engagemang, men där pengar saknas. Avståndet till storstädernas centrum ska inte avgöra hur stark välfärden är. Offentlig service ska inte styras av marknadslogik och enbart utgå från efterfrågan. Jag menar att det finns behov av en annan politik, en politik som skapar förutsättningar för att alla ska ha både rätten och möjligheten att bo där de själva önskar i Sverige. En politik som innebär att alla i Sverige får samma chanser, som innebär att man kan lita på att välfärdssamhället fungerar oavsett var man bor, ingjuter hopp och ger förutsättningar för jobb, bostäder och god offentlig service. Sverige ska vara ett land som håller ihop. Sveriges gemensamma rikedomar skapas av hela landets resurser och hela landets arbete. Då ska frukterna av det arbetet också komma hela landet till del.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet hade jag velat se en ökning av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder med 30 miljoner kronor 2021 för att kunna införa ett riktat stöd till kommuner med hög andel urskog för att främja ökad turism. För många glest befolkade kommuner kan den höga andelen urskog, även om besöksintresset för skyddade områden är ökande, på kort sikt innebära negativa effekter för sysselsättning och skatteintäkter. Dessa kommuner bär därmed ett betydande ansvar för de kollektiva nyttor som ges av skyddade skogar med höga naturvärden, och jag anser att de därför bör kompenseras genom ökat statligt stöd för riktade turismsatsningar.

4. Statens budget inom utgiftsområde 19 (KD)

Camilla Brodin (KD) anför:

Riksdagen fastställde genom sitt beslut den 25 november 2020 att de samlade utgifterna för utgiftsområde 19 inte får överstiga 4 173 425 000 kronor 2021 (bet. 2020/21:FiU1). Eftersom Kristdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Kristdemokraternas politik när det gäller regional tillväxt. Kristdemokraternas samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2020/21:3530. Motionen behandlas i betänkande 2020/21:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationerna 4 och 8 i det betänkandet. I motionen finns också Kristdemokraternas förslag till ram för utgiftsområde 19. Förslaget till statens budget för 2021 inom utgiftsområde 19 läggs fram i motion 2020/21:3499 (KD).

Som framgår av den ovan nämnda motionen 2020/21:3530 vill Kristdemokraterna skapa förutsättningar för ett samhälle med god ekonomisk tillväxt och ett företagsklimat som står sig starkt i den globala konkurrensen. En välfungerande ekonomisk politik ger resurser att satsa på välfärden, såsom en god vård och omsorg och en bra skola. Med genomtänkta reformer kring arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan människors förutsättningar att lämna arbetslöshet och utanförskap förbättras. Den ekonomiska politiken ska också stärka

familjerna och det civila samhället, vilket är en grund för ett samhälle byggt på gemenskap där människor känner tillit till varandra. För att klara detta krävs ledarskap och förmåga att prioritera. Sveriges bästa måste komma före respektive januaripartis favoritreformer, där ingen tar ansvar för helheten.

De åtgärder som regeringar världen över har tvingats vidta för att stoppa smittspridningen har resulterat i att Sverige och omvärlden har hamnat i en synnerligen djup lågkonjunktur. I Sverige finns risk för att arbetslösheten biter sig fast på höga nivåer under lång tid. En varaktigt hög arbetslöshet skulle ha negativa hälsoeffekter, medföra sociala problem och undergräva de offentliga finanserna och därmed välfärdens långsiktiga finansiering. De omfattande korttidspermitteringarna dämpar behovet av att nyanställa under den närmaste tiden, eftersom det i första hand kommer att vara den outnyttjade personalreserven som sysselsätts när produktionen återhämtar sig. Samtidigt som den stora och breda påverkan på samhället som coronapandemin medför måste hanteras, behöver Sverige klara av att hantera de stora samhällsproblem som fanns redan innan pandemin bröt ut och som i flera fall har förvärrats av den. Det handlar framför allt om den arbetslöshet som riskerar att bli permanent, den vårdskuld som har lagts till redan långa vårdköer, de brister i äldreomsorgen som har hamnat i blyxtbelysning och den djupt oroande brottsutvecklingen.

De jobbreformerna som föreslås i motionen syftar till att arbetsgivare ska vilja anställa personer som i dag är arbetslösa i stället för att, som regeringens reformer, ge stöd till anställningar som redan finns. I motionen föreslås dessutom ett nationellt grepp för att beta av både vårdskuld och vårdköer och ta all vårdkapacitet som kan uppbringas i anspråk – oavsett var i landet den råkar finnas. Förslaget innebär även att mer resurser tillförs äldreomsorgen och att stora satsningar görs för att äldreomsorgens personal ska kunna arbeta under skäliga villkor. Dessutom behöver alla delar av rättsväsendet få betydande tillskott.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområde 19 Regional utveckling är min utgångspunkt att alla människor oavsett bostadsort ska kunna få del av samhällets grundläggande sociala rättigheter och offentliga service och ges rimliga förutsättningar att försörja sig. Den regionala utvecklingspolitikens främsta uppgift är att bidra till utvecklingen av livskraftiga regioner i hela landet. Livskraftiga regioner byggs när människor med kraft och vilja samverkar lokalt i ett underifrånperspektiv. Eldsjälar som brinner för en idé kan betyda mycket för en bygds utveckling. Jag förespråkar därför en politik som ger dessa eldsjälar verktyg så att de kan förverkliga sina idéer. Visionen bör således vara att hela Sverige, såväl människor som företag, ska ges goda förutsättningar att växa och utvecklas. Sveriges hållbara tillväxt är beroende av både näringslivets villkor och de miljöer som människor bor och verkar i. Konkurrenskraftiga företag, goda kommunikationer, attraktiva livs- och boendemöjligheter och tillgång till offentlig och kommersiell service är avgörande för regioners och kommuners utvecklingsmöjligheter. En politik bör föras som syftar till att människor, oavsett var i landet de bor, kan ta del

av samhällets grundläggande sociala rättigheter och ges rimliga förutsättningar att försörja sig och utveckla sin omgivning. De generella insatserna på nationell nivå för jobb, utbildning, infrastruktur och ett förbättrat företagsklimat behöver kombineras med regionala tillväxtinsatser. Det finns en risk att den urbanisering som man kan se även i Sverige utarmar mindre orters möjligheter att växa och utvecklas. De orter som kan ta till vara befintliga invånare och nyanländas vilja att arbeta och utbilda sig för den lokala arbetsmarknadens behov får större möjligheter att också behålla offentlig och kommersiell service.

Sverige befinner sig i ett bekymmersamt och osäkert läge. Den stora och breda påverkan som Coronapandemin har haft på samhället måste hanteras samtidigt med de samhällsproblem som fanns före pandemin och som i flera fall förvärrats. Det inkluderar inte minst de tilltagande skillnader som har uppstått mellan olika regioner som en konsekvens av den pågående pandemin.

När det gäller anslagen inom utgiftsområdet hade jag velat se en ökning av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder med 20 miljoner kronor 2021 för att höja driftstödet för butiker i sårbara och utsatta områden så att det kan komma fler dagligvarubutiker till del. Den lokala dagligvarubutiken fungerar ofta som ortens nav. Förutom att invånarna har någonstans att handla det mest nödvändiga är butiken en träffpunkt som bidrar till social sammanhållning. Om det finns en butik finns det ofta också tillgång till ombudsservice från post, apotek och systembolag. Ett fungerande serviceutbud är många gånger grundläggande för att fler företag ska kunna finnas och utvecklas i bygden. Den tilltagande urbaniseringen är sannolikt en av de drivande faktorerna bakom att många butiker på landsbygden har fått svårare att investera i sin verksamhet eller tvingats lägga ned. I dagsläget får ungefär 270 butiker del av det särskilda driftstödet. Med tanke på butikernas nyckelroll för att hela Sverige ska leva anser jag att stödet borde höjas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021 utgiftsområde 19:

1. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt uppställningen i propositionen.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2021 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i uppställningen i propositionen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:2973 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3119 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2020/21:3499 av Camilla Brodin m.fl. (KD):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka det särskilda stödet till dagligvarubutiker på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling *Tusental kronor*

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		M	SD	V	KD
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	1 804 037	±0	±0	30 000	20 000
1:2 Transportbidrag	400 864	±0	39 000	±0	±0
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014-2020	1 818 524	±0	±0	±0	±0
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021-2027	150 000	±0	±0	±0	±0
Summa för utgiftsområdet	4 173 425	±0	39 000	30 000	20 000

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Det har inte väckts några motioner med anledning av regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Beställningsbemyndiganden för 2021 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1 Regionala tillväxtåtgärder	4 175 000	2022–2028
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	2 100 000	2022–2023
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1 200 000	2022–2030